

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานที่รัฐจัดให้กับประชาชนทุกคน ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับนี้จึงเป็นการบริการต่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด ซึ่งรัฐต้องระดมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับทรัพยากรต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาดังกล่าวแล้ว ทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะผู้บริหารนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาและบำรุงไว้เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการจัดและดำเนินการจัดการศึกษาต่อไป โดยเน้นทางด้านปัญหา ด้านคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพราะความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ (สมชัย วุฒิปรีชา. 2530 : 2) ในการบริหารการศึกษาปัจจุบัน องค์กรหรือหน่วยงานจะประกอบด้วยกลุ่มคนจำนวนมาก และมีความซับซ้อนมากขึ้น การบริหารซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการบริหารที่แตกต่างกันออกไปผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เพราะคุณภาพของการบริหารหรือการจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์กร (สมยศ นาวิการ. 2529 : 1)

จากความสำเร็จของผู้บริหารดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ตระหนักถึงคุณภาพการบริหารของผู้บริหาร และได้กำหนดให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดต้องเป็นผู้ผ่านการคัดเลือกได้ และจะต้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในการฝึกอบรมแต่ละครั้ง คณะกรรมการดำเนินการได้รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการฝึกอบรมครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามข้อมูล เฉพาะความคิดเห็นของผู้อบรมฝ่ายเดียวไม่เพียงพอที่จะบอกได้อย่างครบถ้วนว่า การดำเนินการฝึกอบรมแต่ละ

ครั้งเหมาะสมเพียงใด มีข้อดี ข้อบกพร่องอย่างไร เพราะตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการฝึกอบรมและการดำเนินการมีมาก เช่น คุณภาพของวิทยากร แบบแผนดำเนินงานงบประมาณ และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม ข้อมูลของผู้อบรมฝ่ายเดียวไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรเหล่านี้ได้ทั้งหมด ดังนั้นในการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรเหล่านี้อย่างครบถ้วนจำเป็นต้องอาศัยการประเมินที่เป็นระบบ (Systematic Evaluation) (ลักขณา บรรพกาญจน์. 2522 : 6) เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการฝึกอบรม การวางแผนงาน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรม ซึ่งจะบ่งชี้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด อันจะเป็นแนวทางให้คณะกรรมการดำเนินการได้นำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการครั้งต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ทำการประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 24 มิถุนายน 2534 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2534 ณ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม คาดว่าผลการประเมินจะเป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการดำเนินการฝึกอบรม และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาในอันที่จะปรับปรุงโครงการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษา

ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา โดยใช้ CIPP Model ซึ่งศึกษาด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการฝึกอบรม และด้านผลผลิต

ความสำคัญของการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด จะเป็นแนวทางอันจะนำไปประกอบการแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงาน

ของโครงการฝึกอบรม ให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของสถาบันพัฒนา
ผู้บริหารการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

เนื้อหาที่ศึกษา

1. ด้านบริบท

1.1 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของโครงการกับนโยบาย
การฝึกอบรม

1.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของโครงการกับความ
คาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม

1.3 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการฝึกอบรมกับงานที่ปฏิบัติ
จริง

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น

2.1 ความพร้อมของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินการฝึกอบรม ได้แก่ ความพร้อม
เกี่ยวกับสื่อการฝึกอบรม ความพร้อมของสถานที่ฝึกอบรม ความเพียงพอในด้านบุคลากร
ความเพียงพอในด้านงบประมาณ ความเพียงพอในด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรม และ
ความเหมาะสมของสวัสดิการ

2.2 ความพร้อมของวิทยากร ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาวิชาที่
บรรยายกับจุดประสงค์รายวิชา ประสบการณ์ในการบรรยาย และความเต็มใจของวิทยากร
ในการบรรยายในการจัดการฝึกอบรม

3. ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการฝึกอบรม

3.1 การวางแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

3.2 การดำเนินการบรรยาย

3.3 สถานที่ที่ใช้ในการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

3.4 การประเมินผลการฝึกอบรม

4. ด้านผลผลิต

4.1 ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษา
จังหวัด

4.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อสภาพการจัด
ฝึกอบรมและกิจกรรมการฝึกอบรม

4.3 ปัญหาการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการ
การประถมศึกษาจังหวัด

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ในการศึกษาคั้งนี้ใช้ประชากร ซึ่งได้แก่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 24 คน วิทยากรที่เลี้ยง 5 คน วิทยากรของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา วิทยากรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และวิทยากรภายนอกที่ได้รับเชิญจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการเลขานุการโครงการ และผู้เกี่ยวข้องโครงการฝึกอบรมเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทุกคน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หมายถึง หลักสูตรฝึกอบรมเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด พ.ศ. 2534 ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาจัดทำขึ้นตามความต้องการและความจำเป็นของกระทรวงศึกษาธิการ แล้วมอบหมายให้สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรม เป็นหลักสูตร 45 วันทำการ โดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นทักษะด้านความคิดเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป หลักการบริหารการศึกษา ทักษะการปฏิบัติงานในตำแหน่ง หน้าที่ของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ทางการบริหาร

2. โครงการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ ทศนคติเกี่ยวกับแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ เกี่ยวกับการบริหาร แก่ผู้อบรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. คณะกรรมการดำเนินการ หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำเนินการฝึกอบรม โครงการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดตามคำสั่งสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ

4. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกโดยการสอบคัดเลือกตาม หลักเกณฑ์ที่ประกาศ อ.ก.ค. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 จำนวน 24 คน และได้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดจาก สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

5. วิทยากรฝึกอบรม หมายถึง บุคคลที่ให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยทาง คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาคัดเลือก และจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมเจ้าสังกัด และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

6. วิทยากรพี่เลี้ยง หมายถึง บุคคลที่กรมเจ้าสังกัดได้คัดเลือกส่งมาทำหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา นิเทศ แนะนำ กำหนดข้อปฏิบัติเพื่อให้เป็นแบบฝึกหัดในการฝึกอบรม แก่ผู้เข้า ฝึกอบรม ตลอดจนทำหน้าที่ประเมินผลพฤติกรรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

7. สื่อประกอบการฝึกอบรม หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเภทสิ้นเปลือง และไม่สิ้นเปลือง ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมในการ ฝึกอบรม เพื่อช่วยให้การจัดกิจกรรมฝึกอบรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรม หมายถึง ผลรวมสรุปความคิดเห็นของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมต่อโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด รวมทั้งผล ของคะแนนด้านทฤษฎีทั้ง 4 หมวด รวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

9. ความสอดคล้อง หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์หรือการตอบตรงกันระหว่าง หลักการและการปฏิบัติ ซึ่งจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

9.1 ความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการฝึกอบรมกับหลักสูตร

9.2 ความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการฝึกอบรมกับงานที่ปฏิบัติจริง

10. ประสิทธิภาพการบรรยายของวิทยากร หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดด้านความรู้ ประสบการณ์ ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจอย่างชัดเจน ทำให้เกิดผลในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้
11. กิจกรรมการฝึกอบรม หมายถึง การถ่ายทอดพฤติกรรมเพื่อให้เกิดทักษะและการเรียนรู้ ตามหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่กำหนด